

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 20 mars 1925 kl. 1/2 2 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om beredande av högre pensioner åt vissa kommunalt eller f. d. kommunalt anställda barnmorskor.

I en inom andra kammaren av herrar *Jeppsson* och *Holmgren* väckt motion nr 100, som hänvisats till bankoutskottets förberedande behandling, har hemställts, "att riksdagen behagade i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning angående möjlighet att bereda högre pension åt sådana kommunalt anställda barnmorskor, vilka ej vunnit inträde i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., samt åt sådana f. d. kommunalt anställda barnmorskor, som på grund av ålder redan avgått från sin tjänst, och för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda."

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

På utskottets begäran har statskontoret anbefallts att avgiva utlåtande över ifrågavarande motion; och har nämnda ämbetsverk i ärendet inhämtat yttranden av medicinalstyrelsen samt styrelsen för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

Medicinalstyrelsen har i ärendet anfört följande:

Den pension, som ifrågavarande barnmorskor erhöle från barnmorskornas pensionskassa, syntes ofta vara rätt obetydlig. Även sådana fall funnes, då dylik barnmorska icke alls upp bure någon pension från nämnda kassa. Mången gång erhöle barnmorskorna, trots mycket lång anställning hos kommun, ingen eller högst obetydlig pension från densamma. Den pension, som enligt lagen om allmän pensionsförsäkring tillkomme dessa barnmorskor, syntes på grund av deras i regel relativt höga ålder vid lagens ikraftträdande vara ganska liten. Många av ifrågavarande barnmorskor syntes därför vara i verkligt behov av ekonomisk hjälp, för så vitt de icke skulle falla fattigvården till last. Även ett ganska ringa bidrag skulle säkerligen i hög grad lätta barnmorskornas ekonomiska svårigheter.

Medicinalstyrelsen funne sålunda den väckta motionen synnerligen beaktansvärd och ville för den skull tillstyrka, att beslut måtte fattas om verkställande av den av motionärerna begärda utredningen. Tillika ville styrelsen förklara sig beredd att deltaga i en dylik utredning.

*Medicinal-
styrelsen.*

Styrelsen för
statens an-
stalt för
pensionering
av folkskol-
lärare m. fl.

Det av styrelsen för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. avgivna yttrandet är av följande lydelse:

"Motionen torde få anses avse sådana kommunalt anställda barnmorskor, som, efter vunnet inträde i barnmorskornas pensionsanstalt, antingen numera på grund av ålder avgått ur tjänsten med pension eller också fortfarande kvarstå i tjänst med pensionsrätt enligt sagda anstalts reglementen.

Nämnda anstalt trädde i verksamhet med år 1905 enligt nådigt reglemente den 31 december 1904. För tillgodoseende av äldre barnmorskors pensionering från anstalten utfärdades särskilda bestämmelser genom kungörelse den 18 september 1908, vari sedermera genom kungörelse den 13 juni 1913 gjordes vissa ändringar och tillägg. Nytt reglemente för anstalten utfärdades den 30 december 1910. Vid inrättandet av statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., vars reglemente är utfärdat den 31 december 1919, indrogs barnmorskornas pensionsanstalt i sagda statsanstalt. Från statsanstaltens trädande i verksamhet med år 1920 har barnmorskornas pensionsanstalt således upphört, men de barnmorskor, som den 31 december 1919 voro delägare i barnmorskornas pensionsanstalt och som icke erhålla befattning, som medför pensionsrätt enligt de nya bestämmelserna i statsanstaltens reglemente, bibehålla sina rättigheter och skyldigheter enligt bestämmelserna för barnmorskornas pensionsanstalt.

Till belysande av förevarande frågas omfattning lämnas här nedan en del ungefärliga uppgifter om förevarande barnmorskor. Den knappa tid, som stått till buds för remissens besvarande, har ej givit tillfälle till någon grundligare undersökning, och någon dylik torde ej heller för närvarande erfordras, eftersom motionen blott åsyftar en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning.

Då barnmorskornas pensionsanstalt indrogs i statsanstalten, utgjorde antalet delaktiga barnmorskor omkring 2,100. Genom, bland annat, dödsfall, pensionering, övergång å reglerade tjänster med pensionsrätt i statsanstalten och framför allt övergång till distriktsbarnmorsketjänster med enahanda pensionsrätt, har antalet numera nedgått till omkring 470, varav omkring 115 äro enskilt praktiserande. De övriga äro kommunalt anställda. Nu kunna visserligen kommunerna efter särskild reglering av befattningarna vinna pensionsrätt för sina barnmorskor enligt statsanstaltens reglemente. Men då enligt detta reglemente en barnmorska ej får kvarstå i tjänst efter fyllda 60 år, är en sådan åtgärd ändamålslös i fråga om de barnmorskor, som redan nått sagda ålder. Deras antal är omkring 140. Och åtgärden vore på det hela förfelad även i fråga om de omkring 60 barnmorskor, som befinna sig i åldrar mellan 55 och 60 år, ty om dessa skulle hava något gagn av inträde i statsanstalten, skulle härför erfordras erläggandet av engångs- eller retroaktivavgifter med så dryga belopp, att kommunerna i regel torde ställa sig avvisande härutinnan. Härtill kommer en grupp av omkring 15 så kallade äldre barnmorskor med pensionsrätt enligt 1908 års kungörelse, vilka på grund av sin ålder ej heller kunna vinna inträde i statsanstalten. För dessa sistnämnda tre grupper av barnmorskor, tillhoppa omkring 215, måste således särskilda åtgärder vidtagas, om dem skall kunna beredas bättre pension än den, som står dem till buds enligt barnmorskornas pensionsanstalts reglementen eller 1908 års kungörelse. Att denna pension genomgående är låg skall i det följande belysas.

Av de övriga kommunalt anställda barnmorskorna med pensionsrätt enligt barnmorskornas pensionsanstalts reglementen befinna sig omkring 70 i åldrar mellan 45 och 55 år och ungefär lika många i åldrar under 45 år. För dessa

eller åtminstone flertalet av dem, i den mån de icke bliva distriktsbarnmorskor och sålunda obligatoriskt bliva delägare i statsanstalten, borde respektive kommuner kunna söka inträde i anstalten och sålunda bereda dem högre pensioner.

Antalet av de f. d. barnmorskor, som åtnjuta pension enligt barnmorskornas pensionsanstalts reglementen eller 1908 års kungörelse, utgjorde vid 1920 års ingång omkring 160 och uppgår nu till omkring 240. Åtminstone de allra flesta av dessa hava avgått på grund av ålder. Pensionerna enligt nämnda kungörelse utgå med fixa belopp, 100 kronor eller 150 kronor, till respektive omkring 75 och 60 pensionstagare. De återstående omkring 100 barnmorskornas pensioner växla mellan 30 kronor och 500 kronor men äro i allmänhet låga. Genomsnittliga pensionen för dem är omkring 150 kronor.

Att pensionerna från barnmorskornas pensionsanstalt således genomgående äro låga beror tydligen därpå, att anstalten anordnats som en ren livränteanstalt med låga minimiårsavgifter ävensom därpå, att anstalten ej varit i verksamhet så lång tid, att ännu någon barnmorska kunnat tillhöra densamma under hel normal tjänstetid, som torde få anses vara omkring 30 år eller åtminstone 25 år.

En förbättring av ifrågavarande redan pensionerade eller ännu tjänstgörande barnmorskors pensionsförhållanden synes obestriddligen i och för sig behöfelig. De gynnsammare pensioner, som numera beretts distriktsbarnmorskor och andra kommunalt anställda barnmorskor å reglerade tjänster, kunna utan tvivel åberopas såsom ett skäl för särskilda åtgärder i syfte att bereda högre pensioner även för ifrågavarande barnmorskor. Dessa fullgöra eller hava fullgjort i det hela samma åligganden som barnmorskor å reglerade tjänster eller distriktsbarnmorskor, och kommunerna hava i lag ålagt att anställa dem. Då, såsom i motionen uttalas, det ej torde kunna förväntas, att respektive kommuner äro i stånd att åstadkomma den behöfliga pensionsförhöjningen, synes det billigt, att staten träder hjälpande emellan. Ovan lämnade approximativa uppgifter giva vid handen, att även en avsevärd pensionsförhöjning skulle kunna åvägabringas utan alltför stor kostnad för statsverket."

För egen del har statskontoret anført, att de av styrelsen för pensionsanstalten meddelade upplysningarna syntes giva vid handen, att pensionsförhållandena för de barnmorskor, som icke fått eller finge pensionen avpassad efter nu gällande reglemente för anstalten, behövde förbättras; och det kunde ifrågasättas, huruvida icke detta mål skulle lämpligast nås genom att upptaga dem bland sådana pensionärer, vilka, ehuru de icke varit i statens tjänst anställda, dock blivit enligt § 3 i kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 360) angående pensionsstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer berättigade till sådant pensionsstillägg. Emellertid avsåge moticnärernas förslag endast åstadkommande av en utredning av spörsmålet; och statskontoret föreställde sig, att däremot icke vore något att erinra.

Statskontoret.

Av vad i ärendet förekommit torde framgå, att pensionerna för de barnmorskor, vilka äro berättigade till pension från barnmorskornas pensionsanstalt och icke erhållit eller kunna erhålla inträde i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., måste betraktas såsom otillfredsställande.

Utskottet.

Det synes därför påkallat, att åtgärder vidtagas för åstadkommande av en förbättring av pensionsförhållandena för ifrågavarande barnmorskor, och ehuru dessa icke varit i statens tjänst utan haft anställning hos vederbörande kommuner, lär enligt utskottets förmenande staten likväl icke böra undandraga sig att lämna kommunerna sin medverkan härvid. Utskottet har på grund härav ansett sig böra tillstyrka, att en utredning i det av motionärerna angivna syftet kommer till stånd. Huruvida den avsedda förbättringen bör sökas på den av statskontoret i ovan intagna utlåtande antydda vägen att bereda ifrågavarande barnmorskor pensionstillägg enligt de av 1922 års riksdag antagna bestämmelserna beträffande sådana tillägg eller på annat sätt åstadkommas, torde böra göras beroende av den blivande utredningen i ämnet.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:100, må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående förbättrade pensionsförhållanden för sådana kommunalt anställda barnmorskor, vilka efter vunnit inträde i barnmorskornas pensionsanstalt på grund av ålder avgått ur tjänsten med pension eller fortfarande kvarstå i tjänst med pensionsrätt enligt nämnda anstalts reglementen, ävensom därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 20 mars 1925.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Gustafsson* i Stensholm, *Lindley*, *Vindahl*, *Johansson* i Friggeråker, *Dalberg*, *Berge*, *Andersson* i Hägelåkra och *Bondeson*; samt

av andra kammaren: herrar *Eriksson* i Grängesberg, *Winkler*, *Borggren*, *Bäcklund*, *Ryberg*, *Svensson* i Betingetorp, *Höglund* och *Johansson* i Edsbyn.